

Найчастіше алюзії в романі виконують функції вираження ідейно-тематичного змісту, композиційно-поетичну та характеротворчу.

Перспективи нашого дослідження вбачаємо в порівнянні алюзій, що були використані в романі «Тричі Продана» з алюзійними формами творів інших письменників, головною героїнею яких також постає Софія Потоцька (повість Йосифа Ролле «Доля красуні», поетична драма Сергія Носаня «Моя любове, моя Мадонно!», п'єси Віталія Селезньова «Софія», Івана Кокуци і Михайла Каменюка «Софія Потоцька»).

Література

1. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство : підруч. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
2. Гловінський М. Інтертекстуальність. *Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ – початок ХХІ ст.* Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 284–309.
3. Коробкова Н. Алюзія як інтертекстуальний прийом («Кіт у чоботях»: етюд Миколи Хвильового та казка Шарля Перро. *Проблеми сучасного літературознавства* : зб. наук. пр. / відп. ред. Є. Черноіваненко. Одеса : Астропринт, 2012. Вип. 16. С. 348–357.
4. Наніїв П. Тричі продана : роман. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 336 с.
5. Просалова В. Текст у світі текстів празької літературної школи : монографія. Донецьк : Східний видавничий дім, 2005. 344 с.

Суховій Л. А.
студентка 3 курсу

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наук. кер.: Шаров С. В., к. пед. н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ МАНЕРИ М. ВІНГРАНОВСЬКОГО

Творчість М. Вінграновського – яскравий взірець діалектичної єдності національного та загальнолюдського начал. Подібно до багатьох інших шістдесятників, він світоглядно орієнтувався на антропоцентризм, осереддя якого було власне «Я».

У ліриці М. Вінграновського спостерігаємо посилення суб'єктивного начала, що зумовлює чітко виражену позицію автора в художньому тексті. Культивоване поетом авторське «Я» інтегрує біографічного та феноменологічного автора, засвідчує функціональну роль митця у виникненні естетичної реальності як суб'єктивно трансформованої дійсності, абсолютизує його світоглядну позицію у творі, актуалізує особливості діалогу з реципієнтом.

Останніми роками спостерігаємо особливе зацікавлення з боку літературознавців постаттю М. Вінграновського, а відтак і широкий діапазон рецепції та оцінок його поезії. Різні напрямки дослідження творчості митця репрезентовано в критичних працях Т. Бахтіарової, С. Богдан, О. Гальчук, І. Дзюби, Ю. Коваліва, В. Моренця, В. Слапчука, Л. Талалая, Л. Тарнашинської, котрі обсервують образні концепти в його семіосфері та актуалізацію ним культурних контекстів, з'ясовують проблеми просторової організації лірики, фольклорності митця, специфіки його мовотворчості [див.: 6].

М. Вінграновському вдалося створити індивідуально-авторський дискурс, котрий виражає сутнісний зв'язок із універсальними засновками людської

екзистенції, з вічними буттєвими істинами. Водночас він належить до письменників, іманентних українській ментальності та літературно-фольклорній традиції. У контексті творчості свого літературного покоління він помітно вирізнявся націленістю на психологізм ліричної автоінтерпретації значимих спонтанних проявів глибини душі ліричного героя.

Художня самобутність М. Вінграновського зумовлена глибинним національним підґрунтям поезики, образної мови, світопочування. Семантичний спектр його ліричної образності кореспондується з її фольклорно-міфологічними моделями. Національна іманентність тексту в поета означається наявністю таких стійких складових, як «органічний зв'язок з історичною долею народу, з народною творчістю, що визначає не лише поетичний, а й моральний образ літератури» [4, с. 653].

І. Дзюба писав, що в М. Вінграновського провідні теми творчості це – народ, нація, Україна. «Україна в усій складності її історичної долі – це для нього не тема, не мотив, не образ, до яких звертаються рідше або частіше, віддаючи данину злобі дня, традиції чи власному сентименту. Це щось більше, це те, чим живе його душа» [3, с. 34].

Індивідуальність М. Вінграновського невловима, неповторна й біжуча. «Його поезія – це стихія, що в ній цілковито відсутня якась навмисна спрямованість, передбаченість. Постійне переливання настроїв, станів, натхненна гра уяви. Ніколи не вгадати, про що він говоритиме за мить, що зрине дивовижно з глибинних нутрів його душі і який настрої хвилиною його огорне й хвилиною спаде, щоб поступитися місцем іншому...» [2, с. 9].

Художнє мислення М. Вінграновського розкриває індивідуальний варіант фольклорної естетики, а відтак творчо репрезентує різноманітні фольклорно-міфологічні коди й моделі, наділені потужним креативним потенціалом. З. Генік-Березовська зазначала, що лірика М. Вінграновського «малишківського штибу» [1, с. 305], вірші якого народжені із самого фольклору.

Уснопоетичні джерела, переструктуровані М. Вінграновським, наснажуються його індивідуальними рефлексіями онтологічного характеру, входять у інші смислові контексти, оприявнюючи нову художню «тканину» у відродженні якості національних форм і джерел духовності, її прадавнього етнічно-фольклорного «підкладу» [2, с. 21].

Фольклоризм як провідна ознака художньої системи митця виявився й на рівні мовностильової та версифікаційної форм [5]. Активно апелюючи до фольклорних джерел і транслуючи їх у власну творчість, М. Вінграновський виявив неабияку мистецьку самостійність.

Своєрідність індивідуально-авторської інтерпретації фольклору М. Вінграновського засвідчили новаторські формальні елементи, дотичність до модерної літератури з її новою художньою мовою, змістово-емоційними метафоричними фігурами, порушенням формальної дисципліни вірша.

Література

1. Генік-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм. Київ : Гелікон, 2000. 368 с.
2. Дзюба І. Духовна міра таланту. *Вінграновський М. Вибрані твори*. Київ : Дніпро, 1986. С. 5.–22.
3. Дзюба І. Чарівник слова. *Вінграновський М. З обійнятих тобою днів*. Київ : Веселка, 1993. С. 5–12.

4. Слапчук В. Ментальність ліричного героя і автора у поезії М. Вінграновського. *Література. Фольклор. Проблеми поетики* : зб. наук. пр. Київ : Твімінтер, 2008. Вип. 31. Ч. 2. С. 653–663.

5. Шарова Т., Шаров С. Історія української літератури 40–60 рр. ХІХ ст. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2018. 201 с.

6. Шарова Т., Шаров С., Солоненко А. Видатні особистості української словесності. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 254 с.

Таган Д. І.
студент 3 курсу
Запорізький національний університет
Наук. кер.: Курилова Ю. Р., к. філол. н., доцент

РОМАНИ «МОСКОВІАДА» Ю. АНДРУХОВИЧА ТА «СХІД» А. СТАСЮКА: АНТИІМПЕРСЬКІ ІНТЕНЦІЇ

Український постмодерний постколоніалізм – це мистецька практика, яка поєднує в собі власне постколоніальний дискурс та постмодерну культурну модель. Він характеризується деконструкцією колоніального минулого та свідомості шляхом деміфологізації та десакралізації колоніальних уявлень.

О. Юрчук у своїй монографії зазначає, що в українському літературознавстві відсутній чіткий поділ на постколоніальні та антиколоніальні студії. Деконструкція колоніального минулого проходить за допомогою іронії, самоіронії, гротеску та театралізованості [6, с. 152]. Це дає можливість порівнювати твори, написані в різні часи, але зі схожим світоглядним спрямуванням. Вивчення творів Ю. Андруховича і А. Стасюка в порівняльному аспекті цікавило багатьох українських літературознавців, що засвідчують праці авторства А. Коли [4], Ю. Запорожченко [2], О. Калинюшко [3]. Романи для аналізу вибрані не випадково, адже в них наявні тенденції антиколоніального та постколоніального мислення. Отже, мета дослідження полягає у виявленні методів деконструкції та десакралізації колоніальної перспективи існування у творах Ю. Андруховича і А. Стасюка.

Сюжетну основу роману «Схід» складає потік свідомості людини, котра все своє дитинство перебувала в тіні імперії, вплив якої через псевдомесіанські ідеї відстежується в Польщі ще в радянський період. Головний герой намагається віднайти свою національну ідентичність шляхом подорожей країнами, які перебували під імперським гнітом. Він мандрує не тільки до головних осередків комунізму (таких, як Москва), але й вирушає в подорож степами Монголії, до кордонів Китаю та усіх тих місць, де встигла побувати «нога імперії».

А. Стасюк здійснює деконструкцію колоніального минулого країни шляхом деміфологізації стереотипного уявлення. Він відтворює занепад імперії як шлях втрати статусу цілісної країни. У його романі наявні топоніми, які були пов'язані з розвитком комуністичної імперії, тобто, це – маркери, які в кожного радянського громадянина викликають у пам'яті образ СРСР: *«Відчитував назви порожніх поселень, розкиданих уздовж шосе М32: Ілліч, Енгельс, Октябрь, Леніно, Маркс, Інтернаціонал, Авангард, Комунізм, Первоє Мая, Кірово. Уявляв собі, як їх засипають*

